

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem Sancti Thomæ Tomvs ...

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

Vera opinio S. Thomæ autoritate probatur. c. 4.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

cescant eam esse, aut periculosam in fide. Videtur namque confessioni fidei factæ in Conc. Florent. sessione vltima, & ad Græcos in prioribus literis missæ aduersari. Dicitur enim: *Nam credentes Spiritum sanctum ex Filio nequaquam procedere, necesse est vt intelligant Spiritum à solo Patre procedere, ac consequenter non esse filium: qui autem proferunt, Spiritum ex solo Patre persona procedere, hi proculdubio substantiam ab hypostasi separant, & partitionem nugantur diuina substantia, quod à ratione valde alienum pie creditur.* Hæc sunt verba, quæ in omnibus exemplaribus nunc habentur: prædicti tamen theologi, vt sententiam Scoti erroris, aut periculi infumulent, comminiscuntur nescio quam emendationem huius literæ, quam dicunt in omnibus codicibus (si Deo placet) esse mendosam. Sic igitur dicunt legendum esse: *Nam credentes Spiritum sanctum ex filio nequaquam procedere, necesse est vt intelligant, Spiritum ex solo patre procedere, ac consequenter eum esse filium,* quibus verbis, si ea essent Concilij, sententia Henrici, & Scoti aperte damnaretur. Hanc vero emendationem necessariam arbitrantur: quia alio modo sensus illius loci constare nequit. Deinde arguunt contra Scotum, quia ex eius sententia sequi videtur partitio diuinæ substantiæ, quæ est contra fidem.

12. Verum hæc friuola sunt, vt Henrici, & Scoti sententia improbabilis, nedum periculosa in fide censi debeat. Quis enim non videat, ridiculum esse verba Concilij, quæ in omnibus codicibus Græcis, & Latinis eodem modo habentur, emendare, vt sententiam Scoti erroris infumulemus. Potius ipsi norandi essent, qui hanc emendationem tam leuiter excogitarunt, cum aliunde facilis sensus ex prædictis verbis colligi possit: qui talis est. Cum Græci docent, Spiritum sanctum non procedere à filio, consequenter docent, ex solo patre procedere: ac proinde eum (scilicet Spiritum sanctum) non esse filium: vt ita Trinitatem personarum adstruant, quæ in quatuor Conciliis generalibus definitur: his enim Conciliis Græci in eo Concilio Florent. congregati ita deferebāt, sicut quatuor Euangelis. Non ergo infert Concilium Florentinum contra Græcos in verbis prædictis absurdum illud, quod nostri Theologi contra ipsos, & Scotum inferre contendunt, nempe eam (scilicet Spiritum sanctum) esse filium, si à solo patre procederet, sed statuere potius, voluit, quod ipsi Græci secundum veram fidem adstruere deberent, nempe si spiritus non procedit à filio; saltem à patre procedere, & à filio distingui, ne Trinitatem confunderent. Contra Græcos vero infert Concilium absurdum hoc quia sequeretur partitio diuinæ substantiæ. Nam si filius non spiraret Spiritum sanctum, non accepisset à patre virtutem spirandi: ac proinde nec totam substantiam, & virtutem patris: siquidem in substantia patris est virtus spirandi. Neque refert, si dicas, hanc virtutem non communicari Spiritui sancto, nihilominus in eo non diuidi patris substantiam: quia cum virtus spirandi connotet personalem proprietatem, ei personæ nequit communicari, cui opponitur personalis proprietatis, & relatio conuincta illi, atque hoc fit absque vlla partitione diuinæ substantiæ: at quando proprietatis, & relatio conuincta virtuti spirandi, non repugnat, nec opponitur alteri personæ, non potest virtus illa ei etiam non communicari, nisi sequatur partitio di-

uinæ substantiæ. Vt enim constat ex cap. 2. præcedentis disputationis, omnia, quæ habet pater, filij sunt, præter ea, quæ mutuo opponuntur: eademque ratio est de Spiritu sancto. Quare si aliquid præter ea, quæ relate opposita sunt, non esset commune personis, esset sine dubio inter ipsas diuisa essentia, aut aliquid essentielle plusquam ratione differret à relationibus personalibus, sicut dicitur in Conc. Florent. eadem sess. vlt. in quadam confessione fidei missa ad Græcos in altera quadam Epistola. *verro autem (inquit Concilium) ne in identitatem, coniunctionemq; diuinæ substantiæ distribuere, atque ipsam eandem substantiam re, & non sola ratione ab hypostasis differre, credere videmur, idcirco verbum ex filioque necessarium in symbolo diximus esse.* Aliud vero, quod contra Scotum asserbatur, multo magis friuolum est: Nam partitio diuinæ substantiæ, quam cõtra Scotum prædicti Theologi deducere conantur, sequitur solum ex errore Græcorum: quia dicunt, Spiritum sanctum non procedere à filio: at Scotus nihil tale affirmat; sed ipse, ceterique Scholastici hæc suppositione solū facta, quam impossibilem, & falsam existimant, sub conditione disputant, an Spiritus distingueretur à filio; in qua sane questione, siue hoc, siue illud dicatur, non sequitur vlla diuisio substantiæ Dei.

Alia solent adduci ex Concilio Florentino, & doctrina patrum, quæ capite sequenti asseremus: ex illis tamen non potest sententia Scoti sufficienter erroris infumulari, tamen meo iudicio multo probabilior em oppositam reddant.

CAPVT III.

Vera opinio S. Thomæ auctoritate probatur.

Sententia S. Thomæ in hoc art. quam plures sequuntur Scholastici, vt multo probabilior, & doctrinæ patrum magis consentanea, amplectenda nobis est. Affirmat igitur Doctor Angelicus, ita distingui Spiritum sanctum à filio sola oppositione relatiua, vt si ab eo non procederet, vna & eadem esset persona vtriusque, habens duas relationes, quibus ad patrē referretur: intelligit duas ratione sola distinctas, sicut modo in parte sunt duæ, quibus ad duas personas refertur, paternitas nimirum & spiratio. Cum S. Thoma sentiant *Calet. Canar. & recetiores Thomistæ* in hunc articulum eandem tradidit ipse *4. contra gentes cap. 24. & Ferrar. ibidem, Bona. in 1. d. 11. qu. 1.* nam in corpore articuli plane concedit, quidquid rationes, sed contra, contendunt; inter quas quædam probant, si Spiritus sanctus non procederet à filio, ab eo non fore distinguendum. *Durand. etiam in eadem dist. qu. 2. Capreolus q. 1. art. 1. Masfil. in 1. qu. 15. ad tertiam rationem;* tamen hic author ea solum ratione id asserat, quia in eo casu Filius non esset Filius; & ita Spiritus sanctus à Filio nõ distingueretur, in quo videtur suppositionem tollere, & superuacaneam facere disputationem, atque ex parte eam Nominalibus, qui priorem sententiam sequuntur, conuenire. Ceterum, vt dicebamus cap. 1. controuersia procedit suppositione facta, & eadem permanente, si reuera esset filius genitus in diuina natura, sed ab eo Spiritus non procederet, sicut Græci fabulantur.

Hæc opinio probari potest primum auctoritate Patrum, qui affirmant, sola oppositione relatiua personas posse distingui, hoc est, relatione causæ, & causati, vt loquuntur Græci: sic enim sequitur,

Conc. Flor.

14.

Scotus.

S. Thom.

Scholasticorum auctoritas.

16.

Auctoritas Patrum afferentium personas sola oppositione relatiua distingui.

quitur, ablata oppositione, distinctionem personalem à medio tolli; hæc autem oppositio non esset, si Spiritus sanctus à Filio non procederet, vt manifestum est. Contra vero doctores prioris sententia, vt defendant, ea facta suppositione Spiritum sanctum à Filio distinguendum, probare nituntur, non solum oppositionem relatiuam esse causam distinguendi personas, sed aliunde potest distinguui. Excipio Gregorium, quem cap. 2. commemoravi, hic enim non solum docet, eo casu Spiritum sanctum distinguendum à Filio, verum etiam nunc de facto non distinguui Filium à Spiritu sancto spiratione, sed filiatione, à qua sententia non longe abest Scotus, vt colligitur ex priori ratione illius, qua probat distinguui Filium à Spiritu sancto filiatione, qua substantialiter constituitur, nec posse ab eo distinguui aliqua ratione aduenienti ipsiam constituto, cuiusmodi esse videtur spiratio. Causam igitur distinctionis inter personas solum esse oppositionem relatiuam, probatur primum testimonio Nysseni, quod citat Beilarion cap. 6. suæ orat. ex libro ad Ablabium; & causatum consideratur. *differentiam non negamus, per quod solum discerni alterum ab alteroprehendimus: nimirum, eo quod credimus aliud quidem causam esse aliud vero ex causa, & ex eo quod ex causa est.* Vbi Nyss. ex oppositione relatiua secundum causam, & causatum ait, oriri solum, & credi distinctionem inter personas: quomodo ergo Scotus, & alij doctores prioris sententia, etiam ex disparatis relationibus, vt ipsi loquuntur distinctionem inter personas defendere conantur? Adde testimonium eiusdem Greg. Nyss. lib. 1. contra Eunomium, quem præcedenti disp. c. 6. allegauimus, vbi per hoc solum distinguunt Spiritum à filio, quod per filium manifestatus est: id vero de æterna processione intelligendum esse, & particulam per eo loco causam significare, ibidem demonstrauimus. Deinde refertur pro hac sententia Boethius lib. de Trinit. vbi ait relatione in Deo multiplicari Trinitatem. Verum cum id non dicat de relationibus oppositis, non possumus inde contra Scotum argumentari. Dicere enim potest ille, personas multiplicari etiam relationibus disparatis. Postremo solet allegari receptissima Theologis propositio, quæ Anselmo tribuitur, in diuini omnia sunt vnum, vbi non obuiat relationis oppositio. libro enim de processione Spiritus sancti cap. 3. postquam de vnitæ essentia, & pluralitate relationum loquutus fuerat, sic ait: *Sic ergo huius vnitatis, & huius relationis consequentia se conueniunt, vt nec pluralitas, quæ sequitur relationem, transeat ad ea, in quibus prædicta simplicitas sonat vnitatis, nec vnitatis cohibeat pluralitatem, vbi eadem relatio significatur: quatenus nec vnitatis amittat aliquando suam consequentiam, vbi non obuiat aliqua relationis oppositio; nec relatio perdat, quod suum est, nisi vbi obstitit vnitatis inseparabilis.* Verum Anselmus nihil nobis fauere potest, si attendatur in eo capite, & sequenti, non enim putat ipse, solum esse pluralitatem & distinctionem inter relationes oppositas, sed quia duplex est modus processions, in quorum quolibet est sua oppositio, non quia quilibet modus processions alteri opponatur. Verbis enim proxime præcedentibus, sic explicauit hanc relationis oppositioem: *Supradicta vero relationis oppositio, quæ ex eo nascitur, quia supra dictis duobus modis Deus ex Deo est, prohibet, patrem & Filium, & Spiritum sanctum de inuicem dici, & propria sin-*

gulorum aliis attribui. Dixerat autem capite præcedenti, hanc esse causam distinctionis inter Filium, & Spiritum sanctum, quia alter nascendo, alter procedendo existit: nec carens distinctionem inter eos esse dixerat, quatenus vnus ab alio procedit: imo in illo c. 3. post medium dicit, *Cum autem apparebit, quia Spiritus sanctus est de filio, tunc quoque palam erit, quia propter hoc nequis esse filius Spiritus sanctus.* Denique capit. 4. eiusdem libri probat, Spiritum sanctum procedere ex Filio hac ratione. Spiritus sanctus procedit ex toto Deo Patre, qui est idem Deus cum Filio, & Spiritu sancto: ergo Spiritus sanctus procedit à Filio, vel Filius à Spiritu sancto: Filius autem non potest à Spiritu sancto procedere, vt ipse probat: ergo Spiritus sanctus est, qui à Filio procedit.

Contra hanc vero rationem sibi obicit Anselmus hoc modo. Si propter vnitatem naturæ sequitur, aut Filium procedere à Spiritu sancto, aut Spiritum sanctum à Filio, eo ipso quod Spiritus sanctus procedit à Patre Deo, propter vnitatem naturæ; similiter liceat argumentari, & ex identitate naturæ, colligere identitatem productionis vtriusque personæ hac ratione. Si idem est Deus Pater, & Filius, sequitur Spiritum à Filio procedere, si à Patre procedit: similiter licet inferre, si Filius, & Spiritus sanctus sunt idem Deus, & Spiritus generatione producitur; Spiritus sanctus etiam generatione procedet. Respondet autem his verbis: *Ad quod ego, habent vtrique à Patre esse Filium, & Spiritus sanctus; sed diuerso modo, quia alter nascendo, alter procedendo, vt alius sint ab inuicem per hoc, quod dictum est, & ideo cum nascitur vnus, non potest cum eo nasci ille, qui per hoc est alius ab eo, quia non similiter nascitur, sed procedit, & ideo non habet hic vnitatis illa vim consequentia, quia pluralitas obuiat quæ ex naturæ nascitur, & processione. Nam si per alium non essent plures, Filius, & Spiritus sanctus, per hoc solum essent diuersi. In quibus verbis duo sunt obseruanda, vnum est, quo pacto Anselmus non solum oppositionem relationum dicat obuiare vnitati in diuinis, & consequentiam illius; sed etiam pluralitatem. Alterum est, Anselmum existimasse, sufficientem esse causam distinctionis inter Filium, & Spiritum sanctum relationem filiationis, quam Filius habet naturæ, & generatione, & relationem processions, quam Spiritus sanctus habet processione sua; etiam si alia causa non esset, nimirum etiam si non esset oppositio relatiua inter eos, spiratione actiua in filio existente, & passiuæ in Spiritu sancto, quæ est ipsa Scoti sententia. Illud igitur commune axioma, quod tribuitur Anselmo, in diuinis omnia sunt vnum, vbi non obuiat relationis oppositio, nullum in eius authoritate fundamentum habet.*

CAPVT V.

Quibus rationibus hæc sententia à Damasceno, & Caietano, & alijs probetur.

EX illo axioma, quod Anselmo tribuitur, & proxime referebamus rationem deducit. Ca. 4. Ca. 5. Ca. 6. Ca. 7. Ca. 8. Ca. 9. Ca. 10. Ca. 11. Ca. 12. Ca. 13. Ca. 14. Ca. 15. Ca. 16. Ca. 17. Ca. 18. Ca. 19. Ca. 20. Ca. 21. Ca. 22. Ca. 23. Ca. 24. Ca. 25. Ca. 26. Ca. 27. Ca. 28. Ca. 29. Ca. 30. Ca. 31. Ca. 32. Ca. 33. Ca. 34. Ca. 35. Ca. 36. Ca. 37. Ca. 38. Ca. 39. Ca. 40. Ca. 41. Ca. 42. Ca. 43. Ca. 44. Ca. 45. Ca. 46. Ca. 47. Ca. 48. Ca. 49. Ca. 50. Ca. 51. Ca. 52. Ca. 53. Ca. 54. Ca. 55. Ca. 56. Ca. 57. Ca. 58. Ca. 59. Ca. 60. Ca. 61. Ca. 62. Ca. 63. Ca. 64. Ca. 65. Ca. 66. Ca. 67. Ca. 68. Ca. 69. Ca. 70. Ca. 71. Ca. 72. Ca. 73. Ca. 74. Ca. 75. Ca. 76. Ca. 77. Ca. 78. Ca. 79. Ca. 80. Ca. 81. Ca. 82. Ca. 83. Ca. 84. Ca. 85. Ca. 86. Ca. 87. Ca. 88. Ca. 89. Ca. 90. Ca. 91. Ca. 92. Ca. 93. Ca. 94. Ca. 95. Ca. 96. Ca. 97. Ca. 98. Ca. 99. Ca. 100.

Primum Nysseni testimonium.

17.

Secundum eiusdem.

Tertium quod ex Boeth. refertur, est efficax.

Quartum ex Anselm. allegari solet, sed vno fundamento.

18.